

UČITELJSKI TOVARIŠ.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 19.

Ljubljana, 1. vinotoka 1891.

XXXI. leto.

Vsebina: Jakob Dimnik: Deželna učiteljska konferencija. — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Književnost. — Naši dopisi: Iz državnega zbora. — Od Kolpe. — Iz kočevskega okraja. — Iz novomeškega okraja. — Iz Škocijana. — Iz krškega okraja. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb — Listnica uredništva.

Deželna učiteljska konferencija.

V.

Drugo glavno zborovanje.

Predsednik g. deželni šolski nadzornik Jožef Šuman otvori drugo sejo ob 1/2 10. uri ter prečita naučnega ministerstva dopis z dné 20. mal. travna 1879. l. št. 4418, v kojem izrazi le-to svoje popolno zadovoljstvo z delovanjem in s sklepi zadnje deželne učiteljske konferencije in na to pa prečita zapisnikar g. Ribnikar zapisnik prvega glavnega zborovanja v slovenskem jeziku. Po prečitanji se oglasi g. prof. Linhart in hoče, da se uvrsti popravek zaradi razgovora o šolski higijeni. On poudarja, da s svojim nasvetom ni drugzega nameraval, nego nasloniti se na predavanje o šolskem zdravstvu ter razpravljati ta predmet še od drugih strani.

Gospod prvomestnik izrazi potem željo, da bodi z ozirom na enakopravnost zapisnik zdaj slovenski, zdaj nemški kakor se to vrši tudi v deželnem zboru.

Ko sta se izvolila rediteljema gg. prof. Levac in nadzornik Žumer, prebere zapisnikar novi opravljeni red, gledé kojega se vname precej dolga debata, v kojoj je večkrat posegel g. deželni predsednik baron Winkler.

Ravnatelj g. Senekovič predlaga, naj se izpremeni določilo opravljenega reda, da sme vsak član konferencije o vsaki točki govoriti le jedenkrat, takō, da mu bodi dovoljeno govoriti dvakrat. Predlog se vsprejme soglasno.

Prof. Linhart predlaga, naj se doposljejo vsi samostalni predlogi predsedniku deželne učiteljske konferencije vsaj 14 dnij pred začetkom konferencije, da jih more odbor do dobrega pretresati. Temu predlogu ugovarjata dr. Romih in Ribnikar, češ, potem bi moral tudi odbor potem takem 14 dnij poprej zbrani biti, na kar ga odkloni konferencija z veliko večino in se vsprejme po odboru določeni paragraf neizpremenjen.

Gospod Linhart predlaga dalje, da naj deželni šolski svèt povabi vse člane deželne učiteljske konferencije pismeno ter naj jim naznani vselej dnevni red, kar se je tudi vsprejelo.

Gospod Belè predlaga nekatere stiliistične izpremembe, ki se vsprejmó in potem tudi ves opravljeni red „en bloc“.

Na to pozivlje g. prvomestnik delegata g. Šetino, da prevzame svoj referat „o pravnih razmerah med učiteljem- vrtnarjem in šolsko občino pri užitku in obdelovanju šolskega vrta“ in utemelji.

Poročevalec naglašá v prvi vrsti, da šolski vrt ni krajevna drevesnica, ampak le vadnica za učence in učitelje. Že § 19. ukaza naučnega ministerstva z dné 19. mal. srpana 1875. l. št. 2868 določuje, da naj se šolski vrt tako uravna, da poglavitno služi učiteljem in učencem za poskušnje in dela pri kmetijstvu. Na Goriskem se učitelju izroči obzidan ali dobro ograjen vrt, rigolirana zemlja in vsa potrebna semena in divjaki sadnih dreves. Pridelki so učiteljevi. — Na Koroškem preskrbuje šolska občina vse potrebščine za šolski vrt, a užitek pripada učitelju za njegov trud in za obdelovanje. — Na Štajerskem so pravne razmere določene vsled razpisa deželnega šolskega svéta z dné 8. prosinca 1891. l. Učitelj vrtnar ima jeden del, občina ostali del prihodkov. Posebno je tu v navadi ter priporočano zimsko cepljenje. Stalni referenti imajo poročati o stanju šolskih vrtov in staviti predloge v povzdigo šolskega vrtnarstva in prirejajo se tudi krajevne razstave. Vse to bi tudi na Kranjskem pospeševalo kmetijstvo, naj se torej tudi tu vpeljejo take naredbe. Oziraje se na to predlaga: Deželna učiteljska konferencija naj sklène naslednji resoluciji:

1.) Šolski vrt je učilo (učni pripomoček), za katero mora skrbeti krajno šolsko oblastvo ter je vrzdrževati, kakor

je to dolžna storiti za druge šolske potreščine.

2.) Učitelj-vrtnar imej polovico v šolski drevesnici vzgojenih divjakov in sadnih dreves, drugo polovico pa krajno šolsko oblastvo.

V glavni razpravi se prvi oglasi g. prof. Linhart in pravi, da bodi učitelj brezpogojno gospodar šolskega vrta. Če imajo drugi organi pravico vmes vtikati se, nastanejo kaj lahko prepiri na veliko kvar učitelju, zato je treba to stvar dobro premotrovati. V vsakem kraji so gledé pravnih razmer drugačni odnošaji in iz tega se vidi, da stvar ni enakomerno urejena, da manjka jedinstvenih načel. Dajejo se podpore za napravo vrtov od 30 do 50 gld. S tem pač ni možno napraviti šolskega vrta; marsikateri krajni šolski svèt ali učitelj ne vé, kaj početi s to vsoto. Odkar se šolskim vrtom pripisuje toli važnosti, potrosilo se je v teku več let gotovo deset do petnajst tisoč goldinarjev, a uspehi niso v nobeni razmeri s temi stroški, zato sodi govornik, da se ta sredstva niso na pravi način porabila. Ako bi se za ustanovitev šolskega vrta 400—500 gld. podpore odločilo, teknilo bi to vse bolje in nastali bi bili vzorni šolski vrti tekom zadnjega desetletja. Pri tem seveda bi se bilo moralo na kraj in na učitelja sposobnost ozir jemati. Učitelji niso vsi enakomerno nadarjeni za kmetijstvo, tudi nimajo vsi veselja za to stroko, kar ne more biti drugače, saj tudi izmed učiteljskih pripravnikov ni več, kakor kacih pet, ki so izredno marljivi in vneti za kmetijski pouk, zato so tudi neosnovana vsa očitavanja, da se na učiteljišči v tej stvari ničesar ne stori. Po njegovem mnenji bi bilo najbolje, da se voli odbor petih članov, ki naj bi v zmyslu dotičnih štajerskih določil priredil načrt o pravnih razmerah in dolžnostih učiteljev gledé šolskega vrta in ta načrt bi se izročil deželnemu šolskemu svétu, ki naj bi skrbel, da dobi zakonito veljavo.

Gospod Ribnikar ugovarja Linhartovim trditvam ter vpraša, ali je učiteljstvo krivo, če so stroški tako malo sadú donesli? Vrti v občé zadostujejo; ako uspehi posamičnih vrtov niso tako znatni, krive so dostokrat krajevne razmere; v občé pa se mora trditi, da vsota v šolskih vrtilh vzgojenih in razdeljenih sadnih dreves broji na tisoče in tisoče. Gledé na neuspeh mora torej gospoda govornika zavrniti, kar se pa tiče predloga, da se izvoli odbor za sestavo šolsko-vrtnih določil, strinja se z nasvetom ter ga podpira.

Gospod Belè pravi, da kritika o malostnih neuspehih ni naperjena proti učiteljem, marveč hotelo se je le reči, da uspehi niso v razmerji s stroški. Gledé nasvetovanega odbora petih članov konferencije pa misli, da bi nikakor ne mogel vsestransko premišljenega načrta sestaviti, ker nedostaja časa. Deželni šolski svét naj bi zvedencev enketo sklical in ji naročil izdelati organičen načrt.

Gospod Lapajne se ozira na trditev Linhartovo, da niso kranjski šolski vrti nič kaj prida in pravi, da obratno prav lepo napredujejo in niso nič slabši, kakor v drugih deželah. Govornik podpira predlog poročevalčev, da je šolski vrt učilo in trdi, da je s tem jasno izrečeno vse, kar je treba.

Gospod Ravnikar omenja, da je še mnogo krajev, ki nimajo šolskega vrta, zato naj bi se na napravo posebna pozornost obračala in naj merodajna oblastva šolske občine silijo, da si šolski vrt oskrbé, ako ga še nimajo.

Temu predlogu dostavlja gospod Gregorin, da naj se šolski vrti snujejo tam, kjer to dopuščajo krajevne razmere. Ako bi bil vrt daleč od šole, potem ne ustreza svojemu namenu. Vrt mora učitelj vedno pred očmi imeti, da ga varuje in da svoj prosti čas zunaj šolske sobe obrača na kultiviranje vrta, ki bodi dika vaški učilnici.

Gospod Spintre ni zadovoljen, da se vrt smatra za učilo. To razlaganje bi se

v najskromnejšem pomenu besede tolmačilo in v šolski proračun bi se postavljali zneski za vrtné potrebščine 10—15 gld. Posledica temu bi bila, da bi vse ostalo pri starem. Sicer pa govornik podpira Linhartov predlog.

Gospod deželni predsednik baron Winkler odobrava deloma prof. Linhartov govor ter priznava, da pravne razmere niso določene, pomisleke pa ima proti izvolitvi odseka petih udov, ker se to ne vjema s § 18. ministerskega razpisa o deželni konferenciji. Ta odsek ne more z deželnim šolskim svétom biti v neposredni dotiki. Kdaj bode odsek predloge stavil in kdaj jih bode konferencija preresetala? Gospod deželni predsednik tudi ne pritrjuje predlogu poročevalca, da naj se šolski vrt uvrsti med učila in pravi, da ta beseda še nikakor ne določa pravnega razmerja, ker učilo je izraz splošnega pomena. Težko bi bilo dobiti dveh, ki bi bila jedinih mislij pri določitvi pravnih razmer.

Soporočevalec g. Škrbinec razpravlja vprašanje o šolsko-vrtnih pravnih razmerah z družega stališča, naglašá pomen šolskega vrta za mladino in občino, ki naj bi v njem imela nekako kmetijsko izobraževališče, vtrjevajočo vez med občino in šolo. Razpisa deželnega šolskega svéta zadevajoča naše šolske vrte, naj bi se predru-gačila in popolnila, ako se hoče to važno vprašanje v pravi tir spraviti. Ker imajo šolski vrti toliko pomena in vpliva na razvoj kmetijstva, naj bi se povsod ustanovili, kjer jih še ni.

Gospod dr. Romih se strinja s poročevalčevim predlogom trdeč, da je s tem v vsakem oziru določeno razmerje med krajnim šolskim oblastvom, ki vzdržuje vrt in vrtnarjem ter stavi dodatni predlog, da bodi jedini in izključni gospodar šolskega vrta učitelj vrtnar, kajti s tem bi bil izključen vsak prepír.

Gospod Abram se tudi strinja s poročevalcem in stavlja dodatni predlog, naj se z ozirom na Dolenjsko sklène, da naj

krajno šolsko oblastvo dobiva razven polovice sadnih pridelkov šolskega vrta tudi polovico trtnih pridelkov, oziroma polovico vzgojenih trt.

Gospod Letnar zagovarja predlog Linhartov gledé izvolitve posebnega odbora.

V končni besedi vzdržuje g. poročevalec Šetina svoje predloge, ugovarja in pobija Linhartovo trditev in ga zavrača, da vrta niso slabi, kajti že več kot 100.000 dreves je šlo med narod in to zgolj iz šolskih drevesnic. Pomniti pa je, da učitelji niso najeti vrtnarji, vrt ni glavna stvar; učitelj je v prvi vrsti učitelj in odgojitelj, potem šele sadjerejec in kmetovalec. Neuspehi niso dokazi, da se ni dosti storilo. Naj se torej sestavi statut za šolske vrte in vanj vsprejmó vsi dobri predlogi storjeni po konferenciji.

Precej pikri ugovori silijo g. Linhart a k stvarnemu popravku ter priznava, da so mnogi učitelji storili celo več, nego je bila njih dolžnost, vendar bi se bilo s potrebnimi sredstvi več in kaj boljšega lahko doseglo; sicer pa podpira vse predloge, ki naj se enketi izročé v uvažanje, saj so izvirali iz debate.

Po kratkem končnem govoru g. poročevalca Šetine oglasi se tudi g. deželni predsednik baron Winkler ter pojasnjuje, da želje in sklepi deželne učiteljske konferencije nimajo obvezne moči, marveč da so le nasveti. Pred izdavanjem regulativa je neobhodna potreba natančnih podatkov od poklicanih šolskih organov nabrati in na podstavi teh poizvedb to ukreniti, kar bode najbolje in najprikladneje za deželne razmere. Vsem nasvetom je zdrava misel podložena in tudi on je mnenja, da bi morala vsaka občina realizirati šolski vrt; dodatne predloge podpira ter pravi, da bodo učni upravi izvestno dobro došel material za presojanje.

Pri specialnem razgovoru oglasi se g. prof. Linhart in je proti delitvi užitkov na dve polovici, ker bodo nastali prepiri, vsled katerih bodo šolski vrta trpeli.

Gosp. Ribnikar se boji nepovoljnih posledic takega določila. Pravični bodimo, deliti je tako bremena, kakor dohodke. Mesto napredka dosegli bi še manj in bati se je, da bi stvar šla rakovo pot.

Gosp. Lunder priporoča, naj se v drugi točki beseda „divjakov“ izpusti, ker iz šolske drevesnice jemlje naj se samo lepo vzgojeni cepljenci in razpečavajo. Nasvetu se pritrjuje.

Končno se vsprejmo soglasno poročevalcevi nasveti s popravki gg. Abrama in Lundra ter dodatni predlogi v nastopni obliki:

1.) Šolski vrt je učilo, katero mora vzdrževati šolska občina.

2.) Šolskega vrta sadnih in trtnih pridelkov polovica bodi last šolske občine, vsi drugi pridelki pa naj pripadajo učitelju.

3.) Visoki c. kr. deželni šolski svét naj skliče enketo izvedencev in strokovnjakov, ki naj sestavi podrobna določila gledé šolskih vrtov in razmerja med učiteljem in šolsko občino.

Druga točka konferenčne razprave je bila: „uredba šolskih knjižnic“. Poročevalec gosp. prof. Levec naglašá, da so šolske knjižnice posebno važen faktor pri vzgoji mladine ter se sklicuje najprej na učno upravo, ki se je že mnogo bavila s to stvarjo. Po § 71. učnega reda z dné 20. vel. srpana 1870. l. mora vsaka šola imeti svojo knjižnico in naučnega ministerstva razpis z dné 15. grudna 1871. l. poudarja, da je za povzdigo šolstva neizogibno potrebno osnovati šolske knjižnice.

Voditeljstva naj apelirajo na javno dobrodelnost, da se pridobé sredstva za osnovo in naraščaj knjižnic. Dné 10. svečana 1880. l. so v ministerskem razpisu jasna navodila o velikosti tiska, o vsebini spisov in o odgovornosti voditeljev gledé knjižnic. Revizijski ukaz z dné 16. grudna 1885. l. nalaga šolskim oblastvom dolžnost za posebno pažnjo na knjižnice in njih osnovo. V nekaterih kronovinah imajo po šolskih oblastvih izdane zapisnike knjig, ali samo za šolsko ali tudi za odraslo mladino.

Knjižnice druge vrste posebno vzdržujejo vez med šolo in domom. Dunajski krajni šolski svèt je dovoljeval izdatne podpore in deželno šolsko oblastvo je v posebnem navodilu vse ukaze knjižnic se tikajočih priobčilo ter šolskim vodstvom dostavilo.

Ako naše ljudsko šolstvo v nekaterem obziru zastaja, velja to posebno o šolskih knjižnicah. V nekaterih okrajih je izmed 20 ljudskih šol komaj jedna, da ima dobro urejeno knjižnico. Na ljubljanskih učilnicah je stanje knjižnic ugodnejše, ker mesto lepó skrbi za to. Govornik pa noče grajati deželnega šolskega svèta, ki je moral zadnjih 20 let mnogo drugih težav pri šolstvu premagati. Glavno zapreko je iskati v krajnih šolskih svètih, ki se večinoma ne smatrajo za izvršujoče organe, marveč mislijo, da morajo braniti interese občine proti ukazom c. kr. okrajnih šolskih svètov. Deželna učiteljska konferencija prosi, naj deželno šolsko oblastvo vsem krajnim šolskim svètom naroči, vstaviti vsako leto v šolski proračun prispevek za šolsko knjižnico in sicer po razmeri števila šolskih razredov.

V drugem delu svoje razprave reši poročevalec vprašanje: Kakšne knjige naj si šole omislijo za knjižnice?

Tu treba v prvi vrsti skrbeti za imenik knjig primernih mladini; tak imenik naj bi dobili voditelji šol, da bi jim bila izbira olajšana.

Gledé na vsa ta razmotrivanja nasvetuje sledeče:

Deželna učiteljska konferencija izjavlja, da je osnova šolskih knjižnic, kakor jih ukazuje § 71. lit. h, šolskega in učnega reda z dné 20. vel. srpana 1870. l., dalje ministerski razpis z dné 15. kimovca 1871. l. in naposled § 17., točka 13. deželnega zakona z dné 9. sušca 1879. l. tudi na Kranjskem, ker se je uredba takih knjižnic doslej zanemarjala, po vseh ljudskih šolah, vzlasti pa po vseh večrazrednicah nujna in živa potreba.

Da se take knjižnice kmalu osnujejo, vzdržé in svojemu namenu primerno uredé,

nasvetuje deželna učiteljska konferencija to postopanje:

1.) Kadar se sestavlja vsakoletni proračun za stvarne šolske potrebščine, postaviti je vánj za šolsko knjižnico določen znesek, ki se izroči šolskemu voditelju in se smé porabiti samó v ta namen.

Ta znesek za nobeno šolo ne znašaj menj nego po 10 gld. na leto. Pri večrazrednicah ga je z ozirom na število razredov primerno vzvišati.

2.) Izdati je o šolskih knjižnicah priročno knjigo, katera obseza: a) Vse doslej o tem predmetu izdane zakonite predpise. b) Poučilo o uredbi in upravi šolske knjižnice. c) Imenik po treh starostnih vrstah razvrščenih, šolski mladini primernih knjig slovenskih, kakor tudi spisov takšnih slovenskih knjig, katere so šolska oblastva na podstavi ministerskega razpisa z dné 16. grudna 1885. l. št. 23324, iz šolskih knjižnic izobčila.

3.) Knjižničnim odsekom okrajnih učiteljskih konferencij je naročiti, da presojujejo vsako knjigo, namenjeno mladini, in svoje mnenje na višje mesto objavijo.

V glavni razpravi se nihče ne oglasi, pri nadrobni želi gosp. Bernard, da se k prispevku dostavi: „ki se izroči šolskemu voditeljstvu in se ne smé za drug namen porabiti“.

Gosp. Belè priporoča dostavek: „in za odraslo mladino“; temu konferencija pritrdi.

Gosp. ravnatelj Senekovič je za ustanovitev stalne enquete, ki bi presojala vse nove spise za mladino in svoje mnenje naznanila deželnemu šolskemu svètu.

Gosp. prof. Levec ni za to; več oči več vidi in zagovarja svoj predlog, da naj odseki okrajnih učiteljskih konferencij knjige presojajo.

Debate se še udeležijo gg. Tomšič Ivan, Bezljaj, Senekovič, Belè in g. deželni predsednik sam. Večina je za centralizacijo. Naposled bil je vsprejet g. Senekoviča predlog, ki slove:

„Vis. c. kr. dež. šol. svèt se naprosi, da skliče stalen odbor izvedencev, ki z

ozirom na minist. razpisa z dné 3. prosinca 1883. l. št. 13456 ex 1882, in z dné 16. grudna 1885. l. št. 23324, presodi vsako novo slovenski mladini namenjeno knjigo ter poroča o nji c. kr. deželnemu šolskemu svétu.

Na to zaključí gosp. prvomestnik drugo sejo ob 12^{1/2} uri ter določi tretje glavno zborovanje na četrtek 3. kimovca ob 9. uri dopoludne.

VI.

Razstava učil v I. mestni šoli.

Koncem drugega glavnega zborovanja naznani okr. šol. nadzornik gosp. Andrej Žumer, da je učiteljstvo I. mestne šole priredilo v čast gg. delegatom in gostom deželne učiteljske konferencije razstavo raznih učil v II. nadstropji I. mestne šole ter vabi prijazno gg. delegate in drugo učiteljstvo, da si blagovolé ogledati to razstavo. Radostno je vzelo učiteljstvo to vabilo na znanje in se mu odzvalo popoldne od 3.—6. ure v mnogobrojnem številu. Vsak obiskovalec izrazil se je prav pohvalno o krasni in zanimivi razstavi, koja dela čast učiteljstvu I. mestne šole. Podrobnosti o tej razstavi prinesel bode „Učit. Tov.“ svojim bralcem pozneje.

VII.

Banket.

Ko smo se na predvečer deželne učiteljske konferencije prav prijazno med sabo pomenkovali o raznih šolskih težnjah, sproži prof. in okr. šol. nadzornik gosp. Levec misel, bi li ne bilo umestno, ko bi priredili v tem času, ko zborujejo delegatje deželne učiteljske konferencije, banket in povabili p. i. gg. člane deželnega šolskega svéta, gosp. župana ljubljanskega i. t. d. Z rokoploskom je pozdravilo zbrano učiteljstvo to izvrstno misel ter sklenilo na predlog gosp. nadzornika Žumra prirediti banket na sredo večer v Ferlinčevi gostilni „pri Zvezdi“.

Točno ob napovedani uri (ob 8. zvečer) so se pričeli zbirati na vrtu „pri Zvezdi“ delegatje učiteljske konferencije, c. kr.

okrajni šolski nadzorniki in mnogo drugih ljudsko-šolskih učiteljev, skupaj nad 100 osob. Kot častni gostje so se udeležili banketa gg. deželni šolski nadzornik Šuman, vladni svétnik Merk, cesarski svétnik Murnik, šolski svétnik Hrovath, ravnatelj dr. Junowicz, primarij dr. vitez Bleiweis in ravnatelj Praprotnik, kateri gospodje so razven gosp. Hrovatha vsi člani c. kr. deželnega šolskega svéta.

Vrsto napitnic je odprl g. nadzornik Žumer, ki je v lepih besedah slavil pravega ustanovitelja nove šole, presvetlega vladarja in cesarja Frančiška Jožefa I. Napitnica je bila vsprejeta z burnim odobravanjem, pevcí so zapeli na to stojé cesarsko pesem. Gosp. prof. Levec slavil je v prekrasnih besedah zasluge gg. članov deželnega šolskega svéta ter pil najprvo na zdravje nenavzočnega gósp. predsednika deželnega šolskega svéta in potem pa zaporedoma na zdravje vseh navzočih članov. Za to napitnico sta se zahvalila prav lepo gg. deželni šolski nadzornik J. Šuman in vladni svétnik Merk. Prvi je napil kranjskemu ljudskemu učiteljstvu, drugi c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom. Gosp. nadučitelj Ravnikar je napil gg. ravnateljema Hrovathu in Senekoviču; odgovoril je tej napitnici gosp. ravnatelj Senekovič. V imeni c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov se je zahvalil g. nadzornik Iv. Tomšič.

S tem je bila vrsta oficijalnih napitnic završena. Gg. pevcí so navzočne ves večer zabavali z izbornim petjem. Skratka, bil je lep večer, katerega gotovo v prijaznem spominu ohrani vsak udeleženeec. Iz govorov in njih glasnega odobravanja pa se je videlo, da ima tista stranka, ki tako rada in pri vsaki priliki prav po nepotrebnem ruje zoper sedanje šolstvo in ljudsko učiteljstvo ter želi brez vsacega vzroka (posebno pri nas na Kranjskem) prenaredbe dozdanjih šolskih zakonov jako malo privržencev!

Jakob Dimnik.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Vabilo na naročbo novega časopisa za mladost. Dolgo že čutimo živo potrebo, da bi izhajal za slovenske otroke poseben list, kakoršnega smo imeli v nekdanjem „Vedežu“, ki je prvi razširjal koristne nauke med našo slovensko mladino. Otroci, ki so brali nekdanjega „Vedeža“, so zdaj odrasli možje, katerih se mnogo odlikuje tudi na slovstvenem polji, a slovenski narod stoji zdaj med prvimi izobraženimi narodi v našem cesarstvu. Da bi tedaj slovenski otroci zopet imeli svoj časopis v poduk in zabavo, namenil sem se, o novem letu izdajati ilustriran časopis za našo slovensko mladino pod naslovom

„Vertec“,

ki bo donal v prijetnej mnogoverstnosti: kratke povestice podučnega in zabavnega zadržaja, zgodovinske, prirodoslovne in natoroznanske spise, pravlice, basni, zastavice, rebuse, številne naloge, otročje igre, pesmi in kolikor bode mogoče tudi muzikalne priloge. Ako pomislimo, da naši slovenski otroci radi beró, pa da ravno od naše mladine zavisí boljša in veselejša prihodnost naše domovine, radi bodo priznali vsi slovenski rodoljubi, da je zdravega in tečnega berila naše mladini neobhodno potreba, pa me bodo gmotno in duševno radi podpirali pri težavnem mojem podvzetju.

„Vertec“ bo izhajal za zdaj le po enkrat v mesecu in sicer 1. dné vsakega meseca na celej pôli z najmanj dvema ali tremi podobami. Ako se pa število naročnikov toliko pomnoži, da bi bi bilo mogoče, list dvakrat izdajati v mesecu, rad bodem to storil pozneje itd. Ivan Tomšič, vrednik in izdajatelj.

Tovarš novi časopis „Vertec“ veselo pozdravlja in želi, da bi si ga naročili vsi prijatelji slovenske mladine, in da bi se tudi udomačil pri učencih v ljudskih in srednjih šolah. Bog daj srečo (str. 389)! — Danica: Dobro pomnimo „Vedeža“, ki je mladim in starim služil v poduk in razvedrilo; torej vošimo in serčno želimo, da bi „Vertec“ stopil v njegove stopinje in pa v toliko popolniši razmeri, kolikor smo od tistega časa že napredovali, posebno pa, da bi ljubo mladino našo v npravni čvrstosti olikoval (str. 403).

Kar „Vertec“ v vabilu obeta, to čvrsto spolnuje od leta do leta zmirom lepše in boljše. Na pomoč so mu prihiteli vrli učitelji, p. F. Stegnar, A. Praprotnik na pr. I—III: Dobri otrok, Pri jaslicah, Jezus otročji prijatelj (Po Šmidu), Tica in cvetlica (Pes.); Znamenite zgodbe iz vojske leta 1866, Sedem čudežev starih časov, Obljuba dela dolg, Strupena volčja črešnja, Labud, Bezeg, Klop pod lipo, ali: Kaj se je vse en dan na klopi godilo. Igra za otroke v enem dejanji (II. str. 62). P. Gros, nekoliko tudi J. Levičnik (IX) itd. itd.

Kaj in koliko je pisal vrednik sam, to se vse povedati ne more. Skladal je pesmice, spisoval povésti, prelagal iz hrvaščine, obdeloval z bratom zlasti prirodopisno — natoroznansko polje, razgovarjal se z dopisniki, jadikoval o stroških, kajti skromno je bilo število naročnikov, še skromnejše število plačnikov! Značil je spise svoje ali s celim imenom Ivan Tomšič, ali brez njega; časi s prvima črkama I. T., časi le z nekatero p. T., —ć, —m—, —o— itd. Kažejo naj se tukaj spiski njegovi vsaj bolj znameniti!

Vertec. Časopis s podobami za slovensko mladost. Vredil in založil Ivan

Tomšič, učitelj na c. k. vadnici. Tečaj I. 1871. 8. 192. V Ljubljani. Tisk Egerjev. — Preljuba mladost! Danes zagleda Vertec pervikrat beli svet in te prav po domače pozdravlja. Bodi ga vesela! Prinašal ti bo dokaj nedolžne in koristne zabave, pa ti bo delal vesele in prijetne ure“ . . . Po nekterih besedah o nalogi lista in mladine sklepa ogovor vredništvo: „Bog dal, da bi nas to naše upanje ne go-ljufalo, potem bo Vertec dolgo živel in se čedalje lepše razcvetal Tebi mladina v poduk in zabavo, domovini pa v čast in slavo“. — Deček in jablana. Tri cvetlice. Vest. Drevesce (Pesmi). — V stvarjenji svetá se nam kaže modrost in vsemogočnost božja. Število devet. Pregreha ima žalostne nasledke. Miloščina donaša obresti. (Zgodovinska čertica). Blagi otroci so staršem edina tolažba v nadlogah. Želod. Hudobna mačeha (Narodna povedka) itd. — Z denašnjim listom je doveršil „Vertec“ prvo svoje leto. Dasiravno mu ni bila materijalna podpora tako obilna, kakor bi bilo želeti, ohranil se je vendar skozi vse leto ter je prinesel 48 večjih in manjših podob, štiri muzikalne priloge itd. (str. 192). — Tečaj II. l. 1872: Prisega v naravi. Vesele deklice. Tratica in lipa. — Prihod vesele pomladi. Mesec maj ali véliki traven. Ne zapustite ubogih sirot (Iz hervažčine prevel I. T.). — Zoper nepoklicanega kritikarja našega lista ne sprejemamo nobenih dopisov v Vertec itd. — „Vertec“ bo s prihodnjim letom spremenil nekoliko svoje lice in se bo posebno oziral na lepo in pravilno slovensko pisavo itd. (196). — Tečaj III. l. 1873 s sliko na čelu. Po iskrenem ogovoru do prijateljev slovenske mladosti pravi vredništvo: „Vertec“, ki dela v to sverho, da se ustanovi pozneje knjižnica za slovensko mladost, nastopi z denašnjim dnevom svoj tretji tečaj. Deržal se bode, kakor dosihdob odločno svojega načela, katero mu je, da na podlagi in v duhu kerščanske prosvete nagiba nežno našo mladost k vsemu dobremu in plemenitemu, da jo napeljuje k

vsestranskemu napredku na duševnem in stvarnem polji, da v njenih mladih srcih gojí pravo ljubezen do domovine, da jo varuje in odvrača od vsega, kar bi jej bilo na njeno dušno ali telesno škodo, ter jo tako pripelje do krepostnega, poštenega in značajnega življenja. To je in mora biti cilj našemu listu . . . Bog z nami in njegova pomoč! Deček in tica. Koga ljubim. Vesela tovaršija. Červiček. Moja pesen. — Ognjena krogla (Povest). Večnost. Ubogi dijak. Veselje do rokodelstva. Cerkev sv. Petra v Ljubljani. Veliki čertek. Kriva prisega. Nunska cerkev v Ljubljani. Življenje na kmetih. Jezus prijatelj otrok. Nemirna vest. Na božični praznik. Nepokorščina se sama kaznjuje. — Kakor na prvi, tako tudi na zadnji strani zatrjuje vredništvo, da „se strogo deržati hoče svojega starega načela, da bode „Vertec“ v duhu kerščanske prosvete v nežnih srcih naše mladine gojil ljubezen do Boga, do národa in deržave, ter do vsega, kar je v resnici dobro in plemenito itd.“ (str. 208). — Posebej je prišla v založbi J. Giontinita na svetlo knjiga:

10) Nazorni nauk za slovensko mladost. Obsega 30 barvanih tabélj na debelem popirji sè 380 podobami. Po slovensko razjasnil Ivan Tomšič, učitelj na c. k. vadnici v Ljubljani 1872. str. 353. — 11) Krištofa Šmid-a sto malih pripovedek za mladost. Poslovenil Ivan Tomšič. Z nekterimi podobami. V Ljubljani. 1872. 8. 144. Zal. J. Giontini (Novic. 222). — 12) Nova avstrijska mera in vaga. Knjižica slovenskim šolam v porabo. Spisal Dr. vitez Franjo Močnik. Poslovenil Ivan Tomšič. Na Dunaji l. 1873. I. nat. II. l. 1875 8. 63. Nat. K. Gorišek. V c. k. zalogi šolskih bukev. — 13) Poročilo o Dunajskeje svetovnej razstavi 1873. Spisal (nemški) Fr. Šolmajer, poslovenil Ivan Tomšič. Nat. Blaznik 1873. 8. 69. Zal. Kmetijska družba v Ljubljani.

L. 1872 vršil se je v Ljubljani prvi občni zbor ljudskih učiteljev, pri

katerem je Ivan Tomšič imel poménljiv govor: „Kako naj se slovénski učitelj za svoj stan izobražuje“ (Tovarš str. 321—344). Da se pa najpred temelj k vsemu našemu nadaljnemu izobraženju položi, predlagam slavnej skupščini sledeči dve resoluciji v pretres in posvetovanje: 1) Slovenski ljudski učitelji moramo imeti, kakor vsi drugi narodi v našem cesarstvu, slovénsko učiteljsko izobraževališče, v katerem se predavajo vsi po novejši šolskeji postavi predpisani predmeti v slovénkem jeziku. Nemški jezik naj se uči kot obligaten predmet. 2) V ta namen naj se naredi peticija do sl. ministerstva za nauk in bogočastje, in precej danes naj se izvoli odbor, v katerega se voli 5 udov učiteljskega društva, da to peticijo sestavi in odpošlje (Tov. str. 344 cf. 328—9).

Vertec, tečaj IV. l. 1874, uredil Ivan Tomšič, ima na čelu milo pesmico:

Za novo leto.

Pozdravljam Te, mladost premila!

Pozdravljam s celega serca,
Na vék naj bi Boga ljubila,
To prva želja je moja.

Za tem želim, naj bi ljubila
Predobre si roditelje,
Na starost jim v podporo bila,
Ki toliko za Te skerbé.

In tretja moja želja vroča
— Zapomni si jo, mlada kri —

Ti domovino priporoča,
Da ljubiš jo do konca dnij!

Posebej je zložil **I. T.** pesem: Veseli otrok pa Vesele počitnice. — V nevezani besedi: Poštenje in siromaštvo (Poslov.). Siromak Ivica (Iz hervasčine). Nova meterska mera in vaga (str. 14—144). Bog, vseh ljudij oče. Slike iz dunajske svetóvne razstave. Okróglica (rotunda). Vila. Očetova kletev. Na sveti večer (Po Smilji). — Tečaj V. l. 1875: Gugalica (Pes.). — Stari grad (Po Smilji). Podnebje. Morska ladija. Kamčatski pes (Po Brehmu). Avstrijsko-ogersko cesarstvo. Zbrana gomazen (Basen). V vseh bédah upaj na Boga (Po Smilji). — Sv. Višarje na Koroškem (s

sliko). Škof Slomšek, prijatelj otrokom (s sliko). Vile (Češka narodna pripovedka). Papež Pij IX (s sliko).

L. 1873. že obéta „Vertec“, da hoče ozirati se posebno na lepo in pravilno pisavo. L. 1874 pa je jel nagloma preminjati slovniške oblike ter sprejemati staroslovenske in sploh slovanske manj navadne besede. Fr. Levstik je celó v lastnih oddelkih preučeno razpravljal jezikoslovne stvari v listu za mladino (str. 65—195). To pa mnogim ni bilo po godu, češ, to je za učenjake, ne za otroke. Uredništvo se tu in tam izgovarja na pr.: Da so nekatere besede v našem listu pri vas neznane, to vam radi verujemo, ali po drugih krajih, koder naš „Vertec“ potuje, so zopet znane in mi moramo gledati, da večini naših bralcev ustrezamo (IV, 36) itd. Novice so odsvetovale take novotarije (nijsem, nejsem, nijmam, slabostij, baš itd.) l. 1874 str. 117: Prijazni pogovori z „Vertcem“. Naposled je uredništvo primorano dalo „Nekaterim gg. naročnikom v pomislek“: Mnogo naših čest. gg. naročnikov nam piše, da je jezik v „Vertcu“ sicer lep, čist in pravilen, a vendar otrokom in prostemu ljudstvu, ki ga tudi rado čita, nekako previsok in težko umeven. Zaradi tega želé nekateri naročniki, da bi se „Vertec“ deržal svoje prejšnje, slovénkemu ljudstvu bolj navadne pisave. — Uredništvo rado ustreže tej občnej želji čest. gg. naročnikov, ako je upati, da se potem „Vertec“ mnogo bolj razširi mej narod slovénski, osobito mej slovénko mladino, katerej je dakako v pervej versti namenjen. Prosimo, da nam o tej stvari objavijo še drugi prijatelji našega lista svoje odkritoserčno mnenje (V, 32). Tudi v tem V. tečaju je znati roka in pila Levstikova v pre mnogih odstavkih, zlasti v onih po staroruskem letopisu Nestorjevem. Mladino mika novina, in tako je uredništvo „Vertčevo“ za l. 1875 vabilo k naročbi v tej-le besedi: „Kedór naš list zná, vsak pristane, da smo storili vse, da bi se „Vertec“ odli-

koval ne samo po vnénjem lici, nego tudi po tvarini, katero donáša mladim čitateľjem, izpodbujáje k znanstvu in krepostim, k značajnosti in poštenosti. V tem težavnem poslu se nijsmo bali ni truda ni obilih troškov za lepe slike, s katerimi smo „Vertec“ krasotili vse leto. Baš tako in še trudoljubiveje hočemo delati po novem letu, ako nam dragi Bog zdravje učversti in od prijateljev nežne slov. mladine dá krepke podpore. „Vertec“ ostane še vedno to, v kar je odménjen, namreč: slovenskej mladini v poduk in zabavo. Zatorej si bodemo prizadevali, prinašati samo zdravo dušno hrano ter plemenito zabavo, a to v čistej in pravilnej besedi, da se mladina uže zgodaj privadi čistote svojega bogatega in krasnega jezika. V to blago naméro so nam uže najodličnejši rodoljubi obečali podporo. Skerbeti hočemo, da se bode „Vertec“ odlikoval z lepimi podobami tudi iz domačega, narodnega življenja itd. (str. 196). V tej dobi je prišla na svetlo:

14) Stenska tabla novih avstrijskih meterskih mer in uteží, vsled

vradnih podatkov po izvornih obrazcih c. kr. pervomerske komisije na Dunaji. Izdelal in zrisal Ernest Matthey-Guenet v Gradcu, poslovenil Ivan Tomšič, na prodaj pri Gerberju, v Ljubljani (Tov. 112) l. 1874. — 15) Gledališke igre za slovensko mladino. Izdaje in zalága Ivan Tomšič. Pervi zvezek. Star vojak in njegova rejenka. Poslovenila Barbka Höchtelnova. V Ljubljani 1875. 16 str. 48. Tisk. Klein in Kovač (Vid. Vertec V. str. 59—112). — 16) Bibliografija slovenska. Slovensko knjigarstvo od začetka 1874. do konca 1875. leta (Letopis Matice Slovenske l. 1876) do 1890 itd. spisuje marljivo premnogim na hvaležno porabo. — 17) Prav tako je mnogim na korist in radost spisoval v Tovarišu XVI l. 1876: Šolarska knjižnica (str. 43—363). — V drugem natisu je na Dunaji prišla na svetlo l. 1875: Nova avstrijska mera in vaga. — L. 1876 je naučno ministerstvo za učne pripomočke v slovenskih ljudskih šolah privolilo: Nazorni nauk za slovensko mladost l. 1872. Zemlja (Globus) sè slovénsko terminologijo Iv. Tomšičevo.

Književnost.

Dijaški koledar za 1892. l. Izdala in založila »Narodna Tiskarna«. Cena 80 kr., po pošti 10 kr. več.

To je v nas Slovencih neka novost. Poleg navadne koledarske vsebine ima še na čelu sliko Miklošičevo s kratkim životopisom tega učenjaka. Tudi opis blagotvornega delovanja sv. bratov Cirila in Metoda se mu lepo poda. Umestno je tudi, da so navedene vse različne šole naše širne države, ker doslej često niti roditelji niti dijaki niso vedeli kam se dejati, ako je bilo treba po končani srednji šoli izven bogoslovja študije nadaljevati. Vender dveh šol, kateri sta tu naštetí, ni več. Žensko učiteljšče v Celovci je prenehalo že pred desetimi leti, še popreje je pa zaspala »Deželna gozdarska šola v Šneperku«. Jezik vseh spisov je izboren. Nadalje se v njem nahaja vse, česar treba vedeti dijaku in mnogo praznega prostora za beležke.

Ako se bode te vrste koledar udomačil, tako bi bilo za dijake koristneje, da bi se koledarski podatki

protestantov in grkov nadomestili rajši s podatki iz obče svetovne in avstrijske zgodovine, kakor tudi z letnicami znamenitih iznajdeb z imeni njihovih izumiteljev.

V obče pa se koledar sam dobro priporoča. *J. T.*

Srce. Spisal E. de Amicis, preložila I. Miklavčič. Založil J. Giontini v Ljubljani. Tudi IV. zvezek ima mnogo lepe vsebine; najlepša pripovedka je pa brez dvoma »Od Apenin do And«. Vender ga pri nas ni učitelja, kateri bi dal učencem za mesečno domačo nalogo pisati 38 tiskanih stranij dolgo povest, kakor se baje godi na Laškem.

Sklepaje oceno vseh štirih zvezkov, radi priznamo, da so te pripovedke kakor ustvarjene za blaženje srca. A ker se je nadejati, da bode to delo doživelo drugi natis, takrat bi bilo dobro, da bi se isto prikrojilo še boljše našim razmeram. Nekaj se izpusti. nekaj prideni! Tako n. pr. pri nas ni te-le navade: »Zdajci stopi v sobo sluga in naznani, da je šola končana«.

Izpusti se tudi vse, kar kaže prevročo laško kri, sploh vse, kar je zoper dobro šolsko disciplino po naših nazorih, kajti kaj slabega se takoj rado posnema. Sicer bodo naši učenci mislili, da smo le slovenski učitelji tako sitni, med tem ko drugod ni tako strogo prepovedano šepetanje, igranje in še druge burke med naukom.

A prideni se, da pri nas pred šolo in po šoli molimo, da imamo te in te verske vaje. Janko, junak »Srca«, je imel blagega očeta in skrbno mater, katera sta ga vodila po vseh zavodih, celo v kovačnico, samo v cerkev v dolžih desetih mesecih niti enkrat ne. To se bode našim učencem vendar čudno zdelo.

Kar se jezika tiče, je isti v obče lep in gladek, vendar se popravi to-le: Glagola obljubiti se = prikupiti se — pri nas v tem pomenu nikjer ne rabijo. Zato našim ušesom ne prija stavek: »Ko se nam je otrok tako obljubil«. Pač pa nam navedeni glagol služi v tem-le pomenu: »Ako vprašate ženo, zakaj roma na Brezje, vam bode odgovorila: Zato, ker sem se bila obljubila v hudi bolezni k Mariji-Pomagaj«. Tudi se nič kaj lepo ne glasi: »To je mati sinú zelenjadaričinega«. Ali bi ne bilo lepše: To je sin matere, prodajalke zelenjadi«, ali pa: »To je sin matere, katera prodaja zelenjad«.

Sicer pa moramo knjigo toplo priporočati. J. T.

Naši dopisi.

Iz državnega zbora. (Dalje.) Ta ukaz je prišel, kakor vidimo, tudi v dunajske liste in na podlagi tega se je spisal potem uvoden članek in natisnil v glavnem glasilu liberalne stranke pod naslovom: »Die Panslavisten in Österreich«. Tam se čita (*bere*):

»Der Vorsitzende der untersteirischen Bezirks-schulrätthe, ein k. k. Statthaltereirath, hat sich amtlich bemüsstigt gefunden, in einem eigenen Erlasse zu rügen, dass »viele aus Volksschulen mit nichtdeutscher Unterrichtssprache zur Aufnahme in die k. und k. Militärschulen kommenden Knaben eine erstaunliche Unwissenheit über die wichtigsten Momente der Geschichte der österreichisch-ungarischen Monarchie und des allerdurchlauchtigsten Herrscherhauses an den Tag legen«. Nun gehören die Slovenen zu den bestverhättschelten Schoskindern (*glasna veselost na desni*) des seit eilf Jahren in Blüthe stehenden Regierungssystems. Man hat die nationalen Bestrebungen der Windischen in jeder Weise gefördert und hat ihnen zu Erfolgen verholffen, welche den Leuten förmlich den Kopf verwirrten. (*Zopetna veselost na desni*.) Was hat man erreicht? Dass die Knaben in den dortigen »Volksschulen mit nichtdeutscher Unterrichtssprache« ohne alles österreichische Bewusstsein aufwachsen, (*Čujte, čujte! na desni*) dass ihnen die Geschichte Österreichs, die Geschichte des angestammten Kaiserhauses eine ganz unbekannte Welt bleibt, während eine ähnliche Klage über »Volksschulen mit deutscher Unterrichtssprache« keineswegs vernehmbar wird. Wir fürchten jedoch, dass mit diesem amtlich festgestellten und gerügten Mangel die Angelegenheit noch gar nicht völlig gekennzeichnet erscheint. Aller Wahrscheinlichkeit nach beschränkt sich der Lehr-erfolg dieser slovenischen Schulen mit ihren slovenischen Lehrern und Katecheten nicht auf den Abgang der Pflege des österreichischen Bewusstseins, sondern wenn die Schüler die wichtigsten Momente aus der Geschichte der österreichischen Monarchie

und der österreichischen Dynastie in der Schule nicht kennen lernen, so wird ihnen sicherlich an Stelle dessen anderes beigebracht, wovon des Statthaltereirathes Höflichkeit vorläufig geschwiegen hat«.

Omenil sem že, da ukazov uvod ne more meriti na ljudske šole po Spodnjem Štajerskem, in sicer že iz tega razloga ne, ker se dečki iz slovenskih šol na Spodnjem Štajerskem nikdar niso oglasili za vzprejem v c. in kr. vojaške šole (*čujte, čujte! na desni*) in se torej kaj takega ni moglo opazovati. (*Prav res! na desni*.)

Ker so nas tako obdolzili, zdi se mi potrebno povedati, kakor tirja resnica, da sem imel skozi 18 let dovolj priložnosti prepričati se o dejanji in nehanji spodnještajerskega učiteljstva. Kakor povsod, tako so tudi tukaj prav dobre, dobre in manj dobre šole. Da-si je sicer v obče šola taka, kakoršen je učitelj, je vendar uspeh tudi odvisen od zunanjih razner, zlasti od rednega šolskega obiskovanja. Ali nekaj, gospoda, sem našel povsod, in to je: da je učiteljstvo zvrševalo svojo dolžnost, vzgojevati šolsko mladino v domoljubnem duhu in vzbujati ji udanost do Najvišje vladarske rodbine, ves čas ne le z vso marljivostjo, ampak tudi z naudušenjem. (*Priznanje in ploskanje na desni*.)

Gospoda, stopimo v duhu v tako šolo. Učijo se peti. Na konci reče učitelj: »Sedaj pa zapojmo cesarsko pesem!« Kakor na povelje se vzdignejo otroci, vse se giblje in ziblje, vse čuti, da pride na vrsto posebna pesem, in cesarska pesem se zapoje s pravo naudušenostjo. (*Tako je! na desni*.) In kakor čuti in misli mladina, tako misli in čuti tudi slovenski narod. (*Prav istinito! na desni*.)

Prosim dovoljenja, da Vam smem prečitati le majhen odstavek govora našega prečastitega knezoškofa dr. Napotnika, ker je v njem govoril slovenskemu narodu prav iz srca. Rekel je (*čita*):

»Trdno se držimo Boga in cerkve in neomahljivo stojimo na strani cesarja in države.

Da se trdno držimo svojega preljubljenega cesarja, to je potreba našega hvaležnega srca in je poleg cerkvene zapovedi, ki veleva Boga se bati in kralja častiti, tudi tirjatev človeškega razuma. Kajti dobro vemo, da je presvetla Najvišja vladarska hiša zedinjujoča vez, ki trdno spaja veličastne habsburške države elemente po jeziku, zgodovini in šegah tako različne, da jih varuje in jim jamči za prosti razvoj njih posebnosti«. (*Bravo, bravo! na desni.*)

(Konec prih.)

Od Kolpe. (Konec.) Zdaj pridejo na razgovor točke, ki se bodo obravnavale pri deželni konferenciji. Pri prvem vprašanju pravi g. nadzornik: »Ker ni časa, da bi se vsa stvarina za ponavljalne šole prerešetovala, naj se v Ljubljani predlaga, da se izda knjiga, ki bode obsegala vso stvarino za ponavljalnice«. Se vsprejme. Gledé ureditve šolskih knjižnic (2. točka dež. konf.) je bilo že mnogo razgovora pri naših zborovanjih. Debate se udeležé gg. Šest, Lovšin in Šetina. Pri 3. točki deželne konferencije vname se prav živahen razgovor. Navedó se razne neprilike in sitnosti, ki se godé učiteljem-vrtnarjem. G. Lovšin pravi, naj se učitelju da pravica, oddajati drevesca iz šolske drevesnice, ker učitelju je dolžnost mladino, pa tudi odrasle ljudi poučevati v tej stroki kmetijstva, zato tudi on (učitelj) najbolje vé, komu naj se oddajajo drevesca.

G. Engelman pripoveduje slučaj, da je neka žena prišla na šolski vrt jabolka trest; zabraniti ji hoče, a ona mu odgovori, da to ni učiteljevo, ampak občinsko. Če je torej šolski vrt občinski, méni g. Engelman, naj pa za obdelovanje najme občina težake, ali pa naj se stroški učitelju povrnejo. G. Lovšin pravi, da se učitelj ne plačuje kot težak, ampak učitelju naj se dá na šolskem vrtu vsa prostost, ker to ga bode k delu vspodbujalo. Ako bi se pa delo na šolskem vrtu prepustilo občini, oziroma krajnemu šolskemu svétu, bila bi to po njegovi misli velika napaka, ker je sploh znano, da krajni šolski svéti z malimi izjemami uspešno šolsko delovanje radi ovirajo. Dalje pravi govornik, da naj se šolski vrtnarji ne menjavajo prepogosto; nasvetuje tudi, da naj se šolski vrt prepusti voditelju v oskrb, ker ta je navadno stalen. Ako bi pa slučajno voditelj ne bil sposoben za ta posel, tedaj naj pa c. kr. okrajni šolski svét imenuje šolskega vrtnarja. Nikdar pa naj v tej stvari ne odločuje krajni šolski svét. G. Justin nasvetuje, naj se za šolske vrte kupujejo rodovitna zemljišča blizu šole, ne pa nasprotno. — Pri 4. točki deželne konferencije pravi g. nadzornik, da naj se učne knjige za nemščino predelajo, ker se nemščina zdaj več ne poučuje že v 1., ampak šele v 3. razredu. — Nato predloži g. nadzornik na ogled nekoliko pól novo sestavljenih tiskovin, katere so mu dospele prejšnji dan v roke.

Obljubi, da hoče stvar pregledati in pri deželni konferenciji o tem izraziti svoje mnenje.

O stanji okrajne učiteljske knjižnice poroča g. Šetina. Priloge, katerih do danes še ni prejel, poslal bode te dni preglednikoma računov gg. Engelmanu in Šestu. Na njegov predlog ostane knjižnica naročena še v bodoče na dosedanje časopise in društva. Razven tega naj se še naroči: »Frick's Rundschau«, »Pedagog. Zeitung« in »Freie pedagog. Blätter«. Red cirkuliranju teh listov določi knjižnični odbor.

V knjižnični odbor se izvolijo po nasvetu gg. Šetina, Perko in Štefančič; v stalni odbor se voli po listkih in izvoljeni so bili gg. Barle, Lovšin, Šest in Šetina. V deželni konferenciji pa nas bode zastopala gospoda Barle in Šetina. — Šolske knjige za 1891/2. l. ostanejo te, kakor vlni. — Samostalna predloga sta bila dva. G. Perko predlaga, naj se napravi prošnja na visoki deželni zbor za zboljšanje plač začasnim učiteljem. G. Justin pa predlaga, da naj ima učiteljstvo našega okraja od 1. do 8. kilmovca prosto, ker bi se radi mnogi udeležili te dni (1.—3.) deželne konferencije. Oba predloga se sprejmeta. Stalni odbor pa se naprosi, da sestavi dotični prošnji.

S tem je bil dnevni red končan. G. nadzornik se spomni očeta narodov, našega presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I., kot največjega zaščitnika in pospeševalca šole in sklene svoj govor s trikratnim »živio« predobremu vladarju. Učiteljstvo naudušeno zapoje cesarsko pesem. G. Barle zahvali g. predsednika na izvrstnem in nepristranskem vodstvu zborovanja. Na to nam izplača g. nadzornik potnino, in sešli smo se pri skupnem obedu gospe Š. Da se po dobrem in cenem obedu ni manjkalo lepih napitnic in ubranega petja, razume se samo ob sebi. Ker je po obedu zborovalo še naše učiteljsko društvo, nam je čas med kolegijalnim pogovarjanjem le prehitro potekel. Segli smo si v roke, želež si, da bi se prihodnje leto zopet zdravi in srečni videli. Bog daj!

Iz kočevskega okraja. (Raznoterosti.) Preteklo leto so vložili nemški krajni šolski sveti (!) našega okraja prošnjo, naj se razdeli okrajna učiteljska knjižnica. Delitev se je postavila na dnevni red lanske konferencije, a do obravnave še ni prišlo, ker lansko leto konferencije ni bilo, pri letošnji pa so bile na dnevnem redu le volitve. Kakor se čuje bo letos še zadnja skupna konferencija, pri kateri se bo končno rešilo tudi knjižnično vprašanje. Glede na to vprašanje ni jedinstvi. Večina nemških učiteljev je za to, da se knjižnica razdeli, a kako, to ji ni še popolnoma jasno. Slovenskih učiteljev večina je pa za to, da ista ostane nerazdeljena, ker je ni mogoče pravično deliti. Tretja stranka pa, ki ima pristaše med slovenskimi in nemškimi učitelji, pravi: od sedaj naprej vzdržujte si Slovenci s svojimi doneski svojo, Nemci pa svojo knjižnico, sedanja pa ostani nerazdeljivo imetje učiteljev obeh narodnostij. Srednji pot — zlati

pot. Tudi tukaj nam je najbolj po volji predlog, da ostane knjižnica nerazdeljena, in naj se ustanovita šele zanaprej dve knjižnici. Pričakovati je, da dobi ta umestni predlog večino. — Vojaški geografski zavod na Dunaji bo izdelal v nemškem jeziku stenske zemljevide posameznih okrajev. Taki zemljevidi so jako potrebno učilo v naših šolah. Skrbeti se bo moralo, da jih dobimo, prej ko mogoče, v slovenskem jeziku. — Nestor slovenskih učiteljev našega okraja se bo podal v zaslužen pokoj. Gospod nadučitelj Jožef Raktelj je rojen 1825. leta, učitelj je od 1843. leta in službuje od 1848. leta v Ribnici. Zc.

Iz novomeškega okraja. Novomeški okraj ni baš jeden najmanjših na Kranjskem, tudi življenje tu ni tako jednolično, da bi se nikdar kaj za „med svet“ ne pripetilo, a vendar se od tu najmanj dopisuje. Kaj je temu krivo? — Tega Vam, velecenjeni gospod urednik, sedaj še ne povem in baš radi tega ne, ker ne veste, kaj je „molčanje vredno“, ter vsak dopis takoj v „Tovariši“ med svet raztrosite; pokrijmo tedaj naše napake še jedenkrat s plaščem ljubezni, a prihodnjič, če se med tem časom ne spokorimo, razodenem Vam pa vse brez ovinkov. Torej za sedaj brez zamere g. urednik!

Dné 29. mal. srpana t. l. se je zbralo učiteljstvo novomeškega okraja k uradni konferenciji. Sešli smo se vsi, izvzimiši dveh, ki pa sta se opravičila. Točno ob 9. uri otvori zborovanje priljubljeni in spoštovani g. okraj. šol. nadzornik, ravnatelj A. Senekovič, s primernim in ganljivim nagovorom. Namestnikom svojim imenuje nadučitelja Franketa, zapisnikarjema pa se volita z vsklikom g. J. Zupan, učitelj v Zagradcu, in gdč. Raušer, učiteljica v Št. Petru. — Temu je sledila druga točka „poročilo g. nadzornika“. Tiho in pazno sledili smo vseskozi zanimivemu, stvarnemu in strokovnjaškemu poročilu, katero nam je bilo jasen dokaz, kako pozna velecenjeni gospod nadzornik dobre in slabe razmere naših šol, kako vstrajno on deluje v blagor učiteljstva, v prosep in zboljšanje šolstva. — O 3. točki „v katerem obsegu je mogoče poučevati realije na jednorazrednicah“, poročal je stvarno g. L. Pegan, učitelj v Prečini. — Pri 4. točki „razgovor v vprašanjih, ki stoje na dnevnem redu letošnje deželne učiteljske konferencije“, vnela se je živahna debata, katere se je udeležilo več učiteljev. — Dalje naznanja prvomestnik knjižniškega odbora, da ima učiteljska knjižnica 747 zvezkov, ter polaga letni račun. Revizorjema računov se volita z vsklikom gg. Kutnar in M. Hiti, nadučitelj v Dobernici, stalni in knjižniški odbor ostaneta stara. V deželno učiteljsko konferencijo se volita: F. Koncilija in A. Jerše, slednji v ožji volitvi. S tem je bil dnevni red završen. G. predsednik zaključil zborovanje z lepim nagovorom na našega presvetlega cesarja Franciška Josipa I., kateremu je sledil trikratni „Slava“ in se je pela cesarska pesem. Naposled se zahvali g. Koncilija gospodu prvomestniku na trudapolnem in nepristranskem predse-

dovanji z iskreno željo, da bi nam ga Bog ohranil še mnogaja leta, šoli v korist, učiteljstvu v zaslonbo in tolažbo. Zbrano učiteljstvo zakliče gospodu nadzorniku trikratni „živijo“.

Da si utešimo glad, zbrali smo se po dolgem prestanku zopet jedenkrat v lepih prostorih g. N. Brunerja, kjer se nam je izvrstno postreglo z ukusnimi jedili in dobro pijačo. Živahno in prijateljski smo se tu razgovarjali do mraka. S svojo navzočnostjo nas je počastil tudi g. okraj. nadzornik. Da smo se tega častnega pohoda iz srca veselili, bralo se je vsem navzočnim raz obraza. — Kakor povsodi, tako zavlada je letos tudi v nas nekaka nejednost, zlasti so se kujali gg. kolegi nemških šol; znabiti so hoteli s tem kazati, da so zadnjikrat med slovenskimi kolegi svojimi.

Po končanem obedu zborovalo je na vrtu pri Brunerji „učiteljsko društvo za novomeški okraj“. O tem zborovanju Vam pa, g. urednik, ne morem poročati, ker sem bil slučajno odsoten. Zvedel sem samo toliko, da se je sklenilo, v Podgradu unrlemu tovarišu J. Anceljnu postaviti nagrobni spomenik. V odbor so bili voljeni: F. Koncilija (prvomestnik), Frd. Kaliger (prvom. namestnik), J. Kutnar (denarničar), Ernesta Clarici (zapisnikarica), Jerše, Franke in Hiti, odborniki. Toliko za sedaj, v kratkem kaj več! F. K.

Iz Škocijana. (Darilo g. Hočevanje in konkurenčna obravnava.) Že lansko leto sem prav ob kratkem popisal tukajšnje šolske razmere, ob jednem pa poročal, da je bil tukaj ogled zaradi popravila šolskega poslopja, ki je v ljubljanski okolici najbolj zanemarjeno, izvzemši morda šmarijsko, katero se pa letos prav korenito pripravlja. V torek dné 15. kimovca je bila tu šele konkurenčna obravnava zaradi popravila šolskega poslopja. Uradno je bil povabljen krajni šolski svet, kakor tudi občinski odbor občine Velike Liplenje in Turjak. Vsi so se povabilu odzvali, le iz občine Turjak ni bilo nobenega, menda so nameravali že s „štrajkom“ ugovarjati popravilu šolskega poslopja ali kali. Pevsod je trda za denar, vzlasti pa še pri občinah in le težko se kaj doseže za vseobčne koristi in napredek. Sicer so v občini Liplenje že pobirali nekaj odstotkov na direktne davke za popravilo šolskega poslopja, toda 2024 gld. in nekaj krajcarjev bi še ne bilo kmalu skupaj, kar se bode potrebovalo za popravilo, kakor se razvidi iz proračuna in načrta, izdelanega po g. c. kr. stavbenemu pristavu Mucku.

Blagorodni g. vladni svetnik Mahkot vedel je dobro, da se bode omenjena vsota le težko dobila pri tukajšnjem ubogem ljudstvu, in da bodo občani občutno denarno obteženi, posebno zaradi tega, ker se bodo morala v kratkem izvršiti tudi pri cerkvi in župnijskem dvorci znatna popravila. Kdor prosi, izprosi, pravi pregovor. Tudi g. vladni svetnik je prosil, in sicer gospo Hočevanje iz Krškega. Omenjena gospa je bila toliko blagodušna in darežljiva, da je blago-

izvolila podariti ves znesek, koji je potreben, da se bode izvršilo po načrtu popravilo pri šolskem poslopji. Gospej Hočevarjevi pa bodo tukajšnji občani gotovo prav iz srca hvaležni za veledušni dar. Da se bode pa tudi poznejši mlajši rod spominjal dobrotnice, vzdala se bode plošča na prednji strani šolskega poslopja, na koji se bode čitalo ime blage gospe darovateljice. Lep spomenik si bode postavila omenjena gospa sebi, kakor tudi svojemu umrlemu soprogu, kateri je bil rojen v Pudlogu blizo Rašice, fare škocijanske. V srcih vseh pa vlada hvaležnost in hvala g. Hočevarjevi, kakor tudi g. vladnemu svétniku Mahkotu. Bog živi oba še mnogo let! *J. Korošec.*

Iz krškega okraja. Dne 15. mal. srpana t. l. vršila se je v Krškem v šolskem poslopju okrajna učiteljska konferencija za krški šolski okraj. G. prvosednik in voditelj okrajne učiteljske konferencije, c. kr. okrajni šolski nadzornik Frančišek Gabršek, otvori konferencijo ob 9. uri dopoldne.

V svojem nagovoru s toplimi besedami pozdravi navzočnike ter jih prijazno vabi, da se resno in stvarno udeležujejo konferenčnih razprav. Poudarjajoč, da se šolstvo krškega šolskega okraja krepko razvija in vidno napreduje od leta do leta, izreka nadejo, da se popne na ono stopinjo popolnosti, na kateri bode moglo popolnoma ustrezati vedno večjim zahtevam, ki se stavijo dandanes do ljudske šole, in tako upravičevati ogromne stroške, katere žrtvujejo občina, dežela in država za ta kulturni zavod.

Kar se pri tem napredovanji tiče učiteljstva samega, preverjen je, da se vsak učitelj z vsemi svojimi močmi trudi, kako bi povzdignil svojo šolo in dosegel najboljšo uspehe. Iz posameznih vzornih šol se potem razvije lepa in prikupna celota, v kateri naj išče vsak pojedinca svoj ponos. V tem oziru ne sme učiteljstvu nikdar utrpni veselje do dela, kajti le tedaj sme pričakovati, da bodo šolska oblastva z ono brižnostjo, kakor do sedaj skrbela za njegove upravičene težnje. V šolskih oblastvih najde učiteljstvo najkrepkejšo podporo vsemu šolskemu razvoju, kajti ta oblastva delujejo na podlagi onih šolskih zakonov, katere je izdalo Njegovo Veličanstvo naš presvetli cesar, ki je prav z očetovsko skrbjo vzel šolstvo v svoje varstvo in je neprestano čuva.

Zato moramo iz dna srca zahvaljevati svojega vzvišenega zaščitnika. In kot zvesto-udani Avstrijanci, ki ljubimo skupno svojo domovino in vzvišeno vladarsko rodbino, izkažimo svojo ponižno udanost in hvaležnost s tem, da zakličemo: »Bog ohrani, Bog obvaruj našega milega vladarja Frančiška Jožefa I. Bog obvaruj celo hišo habsburško!« — »Slava!«

Na to zakliče konferencija trikrat »živio« in nahušeuo zapoje cesarsko pesem.

Gospod prvosednik konstatira navzočnost, oziroma nenavzočnost konferenčnih udov. Vseh navzočnih udov je bilo 45 in sicer: a) s posvetovalnim

in sklepovalnim glasom 36, b) samo s posvetovalnim glasom 8, c) izmed udov, katerim je udeležitev prosta 1.

Svojim namestnikom izvoli g. prvosednik g. Jožefa Bezlaja, meščanskega učitelja in c. kr. šolskega nadzornika v Krškem.

Na to se preide k posameznim točkam vspeoreda.

Volitev dveh zapisnikarjev. Po nasvetu nadučitelja g. Leop. Abrana iz Kostanjevice sta bila »per acclamationem« izvolyena gdč. Ana Zevnik, učiteljica na Čatežu in Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmarjeti.

Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. Po primernem uvodu poročja g. prvosednik konferencije o izvršitvi lanskih konferenčnih sklepov, o statistiki, o spremembah v učiteljskem stanu; omenja nekaterih važnejših ukazov izza zadnje učiteljske konferencije in preide potem k poročilu o uradnih spisih ter jako temeljito in obširno poročja o učnih uspehih in učnem postopanju.

Obravnava nastopnih predmetov. a) O šolski higijeni. Ker je bil poročevalec, c. kr. okrajni zdravnik g. dr. Jožef Krsnik zadržan osebno udeležiti se konferencije, poslal je pismeno svoje poročilo, katero je dal g. prvosednik g. dr. Tomažu Romihu, meščanske šole učitelju v Krškem, da je prečita. Poročilo v glavnih potezah obravnava načrt najvišjega zdravstvenega sveta, ki je bil ministerijelno potrjen za Bukovino. Po debati, katere se je udeležil g. dr. Tomaž Romih in g. nadučitelj Pretnar, se po nekaterih opazkah g. prvosednika resolucija sprejme.

b) O lepopsiji v ljudski šoli. Poročevalec g. Ivan Levec jako temeljito in stvarno obravnava ta velevažni predmet. Omenja prednosti latinice proti gotični pisavi ter načelno ni proti pokončni pisavi. Ker pa tej zadnji nimamo zadostnih izkušenj, naj bode posamezniku pripuščeno si metodo iskati. Poročilo njegovo se je z zadovoljstvom sprejelo.

c) Razgovarjanje o vprašanjih letošnje deželne učiteljske konferencije. O tej točki so debatirali gg. Lunder Fr., nadučitelj na Raki, Rupnik Ivan, nadučitelj v Leskovci, dr. Romih Tomaž, meščanski učitelj v Krškem, Gantar Ivan, nadučitelj na Studenci, Grčar Andrej, nadučitelj v Mokronogu in g. prvosednik ter se je sklepno sprejela resolucija, naj se želje in nasveti za deželno učiteljsko konferencijo pošljejo pismeno ali g. prvosedniku ali pa gg. delegatom.

Določilo učnih knjig in učnih sredstev za šolsko leto 1891/92. Gospod prvosednik nasvetuje, naj se »Prvo berilo in slovnica« predloži v ministerijalno potrjenje za vse šole, ker je knjiga ta sedaj odobrena le za II. razred 4- in 5razrednih slovenskih ljudskih šol. Dalje so se debate udeleževali gg. Levec, Lapajne, Rupnik, kateri želé, naj se napake v šolskih knjigah odpravijo, naj se novi natisi ne spreminjajo itd,

(Konec prih.)

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. Poziv slovenskim učiteljskim društvom. **Pädagogisches Jahrbuch 1890.** To je trinajsti letnik, ki ga izdava »Wiener pädagogische Gesellschaft«. Nahajajo se v njem jako zanimive razprave. Na konci pa ima poseben oddelek: »Das pädagogische Vereinswesen in Österreich-Ungarn«, uredil M. Zens. V tem oddelku se opisuje letno delovanje raznih učiteljskih društev avstrijskih. Izmed slovanskih učiteljskih društev so opisani »slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani«, »pedagogično društvo v Galiciji«, »učiteljska zadruga hrvatska«, »hrvatski pedagoški književni sbor«, »savez hrvatskih učiteljskih društava«. Hrvatska društva so torej vsa

opisana. Imenovano društvo, ki nam je doposlalo letnik, izrazilo je željo, da bi tudi druga slovenska učiteljska ali šolska društva dopošljala kratka poročila o svojem delovanju (nemški). Poročilo naj bi obsežalo to-le: sedež društva, število članov, načelnik, zborovanja, kaj se je v njih obravnavalo ali predavalo.

Želeti je, da se slovenska učiteljska društva temu pozivu odzovejo, da se bode vsaj pokazalo, da tudi slovensko učiteljstvo na društvenem polju deluje. Da pridejo poročila že v prihodnji letnik, treba je takoj poročati pod naslovom: Wiener pädagogische Gesellschaft (M. Zens).

Vestnik.

Osobne vesti. Izmed učiteljskih kandidatov so dalje dobili službe začasnih učiteljev (učiteljic), oziroma podučiteljev (podučiteljic) gospodje in gospodičine: Ivan Vrščaj v Št. Juriji ob južni železnici, Anton Arko v Šent-Mihelu (postojnski okraj), Frančišek Vrbič v Slavini (začasni drugi učitelj), Ferdinand Wigele na mestni nemški deški šoli v Ljubljani (namestni učitelj), Ivana Furlan v Senožečah, (Olga Wurner se je odpovedala), Helena Arko v Žrečah, Ivana Arko v Semiči, Karolina Budešinsky v Podčetrtku, Marija Delakorda pri Sv. Tomaži pri Veliki Nedelji, Ana Janžar v Jarenini pri Mariboru, Karolina Kadiunig v Dragatuši, Jožefina Negovetič v Šent-Petru pri Radgoni, Pavla Pibroutz v Jurkloštru, Amalija Roth v Laškem Trgu, Antonija Strle v Trbovljah, Albina Sark v Smarjeti, Marija Strnad v Šent-Juriji ob južni železnici, Pavla Cidrich v Grižah, Jadviga Malavrh na Rakeku, Marija Škorjanec v Bučah. Gdč. Marija Mlakar, časna učiteljica v Slavini, pride začasno v Planino. Na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani so se vsprejeli za namestne učitelje gg. Maks Josin, Jožef Armič (kakor vlni) in Frančišek Jaklič, na II. mestni deški ljudski šoli pa g. Alojzij Sachs.

Listki za ubožne knjige, ki so bili doslej prilepjeni Razinger-Žumrovemu »Abecedniku« in »Prvem berilu«, morali so se za letos opustiti, ker je visoko naučno ministerstvo zaukazalo založniku, da se mora poprej o načinu oddaje ubožnih knjig z visokim deželnim šolskim svétom natančno domeniti, kar se bode v kratkem izvršilo, da šole zaradi tega ne bodo na škodi. Toliko v pojasnilo slavnim šolskim vodstvom in kot odgovor na poslana nam vprašanja.

Naznanilo gg. članom deželne učiteljske konferencije.

Fotograf Lainer bode v teku tega meseca izdelal skupno sliko konferenčnih članov. Fotografije bodo jako lepe. Izdelal jih bode 45 (za 44 konferenčnih članov in jedno, ki se bode izročila g. deželnemu predsedniku). Cena je določena na 3 gld. V Ljubljani in v okolici stanujoči člani jih najlože dobé pri fotografu samem. Za vnanje člane pa jih bode podpisani

poslal v vsak okraj jednemu članu, kateri naj jih blagoizvoli potem dalje razpečati. Dotičnik naj potem denar za vse skupaj ali pa vsak posameznik sam pošlje naravnost fotografu. *A. Žumer.*

Otrokova vprašanja. Mama, od kod so knjige? vpraša mali Mirko, ko je dobil v roke svoj abecednik, s katerim se poda jutri prvič v šolo. »Natisnejo jih, srček moj«. »Kdo jih pa natisne?« »Tiskar, sinko moj!« »Kje jih pa ta dobi?« »Ta jih pa dobi od založnika — to je mož, ki jih dá natisniti«. »Kje jih je pa ta dobil?« »Od pisatelja, dete moje«. »Kdo je to?« »Mož, ki piše knjige«. »Vse?« »Ne, ne vseh — samo jeden mož vender ne more spisati vseh knjig; pisatelj je mnogo«. »Koliko jih pa je?« »Ljubček, tega ne vem«. Mirko prime mamico za roko in jo pogleda s svojimi bistrimi, vprašujočimi očmi. »Mama, kaj se pa bere v knjigah?« »Mnogo, dete — o zemlji, solnci, meseci, zvezdah — o cvetlicah in živalih in o ljudeh«. »Pa vé to pisatelj vse sam?« »Da!« »Od kod pa vé to?« »Od — svojih učiteljev«. »Od svojih učiteljev?« ponavlja zamišljeno Mirko. »Od koga so se pa ti naučili to?« vpraša hipoma glasno mali radovednež. »Sinček moj — jaz — ti naučili so se to iz knjig«. »Iz drugih knjig?« »Da!« »Katerih?« »Iz starih knjig, ki so jih rabili poprej«. »Poprej?« ponavlja tiho zamišljeno vprašalec. — »Kdo je pa te spisal?« »Stari pisatelji«. »So ti že umrli?« »Da«. Mati si misli: Hvala Bogu, zdaj je konec temu natančnemu izpraševanju, pobere svoja ročna dela ter se hoče odstraniti. »Mama«, oglasi se zopet neutrudni Mirko ter jo prime krčevito za roke. »Mama, kje so se pa naučili pisatelji, ki so že mrtvi?« »Ti? Ti so se pa naučili zopet iz drugih knjig — iz še starejših«. »In ti?« Mirkov glas je hripav od razburjenosti. »Srce moje!« »Mama, vedeti moram, od koga so se naučili najprvi — naj najbolj prvi pisatelji«. Mati je v veliki zadregi, ker ne more vstreci vedoželjnosti svojega malička — malodušno mu odgovori: »Tega, dete moje, ne vé nihče; mogoče — od Boga«. Na pol mehanično zdrknejo dečkove roke iz materinih rok — utrujen in zamišljen nasloni svojo kodrasto glavicu na mizo. Vse je tiho v sobi, in Mirko premišljuje v mraku to imenitno vprašanje. V sosednji sobi se zaslišijo sto-

pinje, in takoj nato vstopi mati s svetilnico. »Mama, spregovori tiho Mirko, »sedaj pa vem, mama, izmislil sem si! Ljubi Bog, ki vé vse, napisal je knjigo, in ko je bila gotova, vrgel jo je iz nebes na zemljo — in mož, ki je šel isti čas mimo, pobral jo je in je pripovedoval drugim možem, kar je bral v nji — tako je bilo, ni res, mama?« »Mogoče, dete moje.«

Priobčil Zc.

Pasja steklina. Kakor kažejo uradna izvestja, bilo je v zadnjem desetletji povprečno na leto 700 do 800 pasjih steklin uradno zaznamovanih. Popadenih je bilo 3021 ljudij, torej 240 do 250 na leto; umrlo jih je pa zaradi stekline v tem desetletji 822.

Število ljudskih in meščanskih šol na Dunaji je zelo naraslo za združenja predmestij z mestom in sicer za 150 ljudskih in meščanskih šol z 80.000 učenci in 1400 učitelji. Sedaj ima Veliki Dunaj 300 ljudskih in meščanskih šol s 160.000 učenci in 3500 učitelji. *Nap.*

Ženske na univerzah. Švicarske univerze in akademije obiskuje letos 402 žen; 183 izmed njih so izvanredne slušateljice. *Posel z Budče.*

Sredozemsko morje je najglobokejše v Joniškem morju v sredi med otokoma Sicilija in Kreta; tu meri v globočino 4000 m.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 718

okr. š. sv. Na jednorazrednici v Gorenji Sušici pri Toplicah je stalno ali začasno popolniti mesto učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilne vrste, opravnino in prostim stanovanjem.

Prošnje naj se predpisanim pótem do dné 30. kimovca semkaj vložé.

C. kr. okrajni šolski svét v Novem Mestu
dné 16. kimovca 1891.

Listnica uredništva.

G. Z. v V. P.: Kakor vidíte, smo poslano porabili. Prosimo za omeneni životopis. Spis o domačih nalogah (na jednorazrednicah) bi nam prav ugajal, ker je to še malo obdelano polje. Le na dan ž njim! — G. F. M. na B.: Imenovana stvar ni šla v koš, temveč le čaka prostora. Zadnje številke smo morali po možnosti za konferenčna poročila in za deželno konferencijo vporabljeni, da stvari niso zastarele.

Torej vse pride ob času na vrsto. Prosimo za konferenčno poročilo! — G. M. K. v K.: Najboljšo nam znano šolsko kredo ima Fr. Kremlička, Praga — Karlin (Karolinenthal). Tam se dobiva tudi barvasta kreda, ki se dobro rači pri pouku v risanji za predrisavanje na tabli in pri zemljepisnem pouku. Isto-tako ima dobro in ceno rdečo, modro in rjavo tinto in nebliščeči lak za šolske table. Dobre gobe se dobé pri Fabijanu v Ljubljani, Valvazorjev trg. — G. Optimist: Drugi štiridesetak!

P. n. gospodom krajnim šolskim svetovalcem in šolskim voditeljem!

Gledé na obilo naklonjenost, katero izkazujejo gospodje krajni šolski svetovalci in šolski voditelji moji trgovini, usojam si začetkom šolskega leta opozarjati na svojo

knjižarno, trgovino s pisnimi in risalnimi pripravami, gl'asbenim orodjem in svojo knjižovoznico.

V veliki zalogi imam vedno vse šolske knjige za ljušške šole, vse pisne in risalne priprave za šolsko rabo, mimo tega vsa učila, dopuščena po slavnih šolskih oblastvih, také da se lahko točno zvrši sléharno cenjeno naročilo. — Da se lože razvidi zaloga raznovrstnih učil, pošljem tudi cenik, ako bi se zahteval.

Zahvaljujé čestite gospode krajne šolske svetovalce in šolske voditelje za dosedanje upanje, omenjam napósled, da dajem pri naročilih v gotovini primeren popust, in se priročam za obila cenjena naročila.

Z odličnim spoštovanjem

J. Giontini,
knjižar v Ljubljani.

»Učiteljski Tovariš« izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje »Slovenskega učiteljskega društva« prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Poljske ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.